

Frederic Duran i Jordà

(Barcelona, 1905 - Manchester, 1957)

Preocupat per l'elevada mortalitat dels ferits al front per manca de sang, Duran i Jordà va ser l'ànima del Servei de Transfusió de Sang de Barcelona durant la Guerra Civil i un dels pioners a dissenyar un sistema que permetia emmagatzemar la sang i fer-la arribar a la primera línia de combat.

Al final del 1936, *La Vanguardia* ja recollia els seus experiments de transfusió de sang conservada realitzats des d'un hospital del PSUC, situat a Montjuïc. Però no va ser fins al 1976 que l'escriptor Josep Carol li va dedicar un article al mateix diari amb la intenció clara de recordar un professional que va contribuir a reduir els índexs de mortalitat dels ferits al front. El 2005, el Col·legi de Metges de Barcelona i la Societat Catalano-Balear de Transfusió Sanguínia van homenajar-l'ho amb motiu del centenari del seu naixement.

Segons recullen els hematòlegs Miguel Lozano i Joan Cid en un article publicat a *Transfusions Medicine Reviews*, Duran i Jordà va ser el petit de cinc germans d'una família de classe mitjana barcelonina. Els professors de l'escola van convèncer els seus pares que Frederic havia de continuar estudiant, i es van decidir per la medicina, titulació que finalment va obtenir el 1928, amb vint-i-tres anys.

En començar la Guerra Civil, Duran es va adonar que sovint es necessitava més sang de la que es podia transfondre amb la tècnica d'aquell temps: la transfusió directa de braç a braç. A més, també es va assabentar dels problemes que ocasionava la manca de sang en la línia

de front per atendre els ferits. Aprofundint en investigacions anteriors, com les del rus Yudin per conservar sang de cadàvers, Duran se les va enginyar per trobar el mètode de transfusió òptim, que havia de complir tres requisits bàsics: que es pogués transfondre en qualsevol lloc, en qualsevol moment i per qualsevol tipus de personal sanitari.

Des de Montjuïc primer i des del carrer Mallorca després —on s'ubicarien els serveis de transfusió de sang—, Duran van organitzar un sistema de donacions capaç d'afrontar l'augment de la demanda causat per la intensificació de la Guerra. Primer s'avaluava la idoneïtat dels donants —la majoria, dones—, i, si superaven les proves, se'ls extreïen entre 300 i 400 ml de sang, que es barrejaven amb citrat per evitar-ne la coagulació. Després de diversos processos, la sang s'emmagatzemava en uns recipients de vidre batejats com a *autoinjectable Rapide*. Els laboratoris Cullerell-Pujol havien comprat la patent d'aquests envasos a un enginyer madrileny i Duran els va adoptar com a solució per portar la sang al front i injectar-la fàcilment, ja que no requerien cap aparell transfusor. Els *Rapide* plens es conservaven en posició vertical i refrigerats (entre 2 i 4 °C) fins a quinze dies. El primer vehicle que va sortir cap a la línia d'Aragó va ser un camió

Diamon refrigerat que s'havia fet servir per transportar peix. Era el setembre de 1936, transportava set litres de sang i es considera el primer transport registrat d'aquestes característiques al món.

El treball de Duran al capdavant del Servei de Transfusions no van passar inadvertits al Regne Unit —els va publicar *The Lancet*—, fet que li va facilitar l'entrada en aquest país en acabar la Guerra Civil. Fins i tot John Haldane —un dels pares de la genètica de poblacions i militant comunista anglès— va quedar «admirat» pels serveis del carrer Mallorca, on va improvisar una donació, segons recull *La Vanguardia* el 24 de desembre de 1937. En el temps que va estar operatiu, el Servei de Transfusions va recollir més de 20.000 donacions i va preparar uns 9.000 litres de sang llesta per ser transfosa on calgués i sense gaires complicacions.

Després d'aplicar el seu mètode a Londres durant la Segona Guerra Mundial, Duran es va establir a Manchester, on va continuar exercint i on finalment va morir, poc abans de fer cinquant-dos anys. En vida, un dels pocs reconeixements oficials li va venir de l'Institut d'Estudis Catalans, que li va atorgar el Premi Prat de la Riba el 1947. La dada curiosa és que no va ser per les seves aportacions en l'àmbit de l'hematologia, sinó per un treball d'histopatologia de les mucoses digestives. |

Per saber-ne més

GRIFOLS I ESPÉS, J. (1997). *Frederic Duran i Jordà: Un mètode, una època*. Barcelona: Hemo-Institut Grífols.